

УДК 343

V. Matviychuk

**THE INDIVIDUALIZATION OF RESPONSIBILITY
AND PUNISHMENT FOR CRIMES, COMMITTED
IN A MANNER OF EXTREMELY BRUTAL TREATMENT:
SUGGESTIONS AND RECOMMENDATIONS FOR
IMPROVING THE LEGISLATION AND PRACTICAL
APPLICATION OF PROVISIONS IN THIS ASPECT**

В.К. Матвійчук

*доктор юридичних наук, професор,
перший проректор*

ВНЗ «Національна академія управління»

**ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
І ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ СПОСОБОМ
ОСОБЛИВО ЖОРСТОКОГО ПОВЕДІННЯ:
ПРОПОЗИЦІЇ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО
ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА
ТА ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ
У ЗАЗНАЧЕНОМУ АСПЕКТІ**

Постановка проблеми. З'ясування питання індивідуалізації відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поведіння, має важливе значення для теорії кримінального права й правозастосовної діяльності правоохоронних органів і суду, що викликає інтерес до подальшого дослідження цього напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У тій чи іншій мірі дослідженню зазначеного питання протягом останніх десятиліть приділяли увагу Г.З. Анашкін, В.Я. Тацій, Г.Н. Доронін, М.І. Авдеев, С.В. Бородин, М.Р. Табанов, І.Д. Самолюк, Ю.М. Антонян, М.К. Аніянс, М.І. Ковальов, Г.Г. Зуйков, М.І. Панов, Е.Ф. Побігайло, М.І. Загородніков, З.О. Ашитов, А.А. Кузнецов, А.В. Наумов, І.А. Уваров, А.Е. Меркушев, Н.М. Льдиміров, А.П. Закалюк, В.С. Ковальський, В.В. Сташис, М.І. Бажанов, С.С. Яценко, М.Й. Коржанський, Г.І. Чангулі, В.М. Смітєнко, В.М.Кудрявцев, А.Н.Трайнін, А.А.Піонтковський, Л.А. Волошина, Г.Н. Воронін, С.К. Пітерцев, І.П. Портнова, М. Табанов, Л.А. Андреева, В. Зиков, О.Ю. Михайлова, С.С. Яценко, В.І. Кучер, а також інші автори, що торкалися проблеми індивідуалізації відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поведіння, при аналізі конкретних статей Особливої частини Кримінального кодексу України.

Проте опубліковані дослідження, в переважній своїй більшості виконані на базі раніше чинного законодавства, стосуються аналізу лише окремих питань індивідуалізації відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження, і не враховують положення сучасного Кримінального закону.

Мета статті полягає у з'ясуванні питання індивідуалізації відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження, та внесенні пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення законодавства й практики застосування норм у зазначеному аспекті.

Основні результати дослідження. Важливе значення у боротьбі із злочинами, що вчиняються способом особливо жорстокого поводження, мають послідовні і цілеспрямовані комплексні економічні, організаційні, правові і соціально-культурні освітянські заходи держави, що дозволяють усунути причини й умови, які сприяють вчиненню названих злочинів. Поряд з цим значне місце в запобіганні злочинам, що вчиняються з особливою жорстокістю, відводиться заходам кримінального покарання — одному з необхідних юридичних засобів у боротьбі з вказаними злочинами.

Покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження, може дати позитивний результат лише за умови застосування його у повній відповідності з положеннями ст. 65 Кримінального кодексу України. Керуючись ними, суд визначає покарання в межах санкцій чинного закону, враховуючи ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного й обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання. Природно, що згідно з цими вимогами в кожному конкретному випадку вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження потрібно вирішувати питання про доцільність застосування до винної особи додаткових мір покарання. В результаті вивчення матеріалів досудового слідства та судової практики, статистичних відомостей встановлено, що майже в 30% кримінальних справ, що вчинялись з ознаками особливо жорстокого поводження, застосовувались такі додаткові міри покарання, як конфіскація майна та позбавлення батьківських прав. В той же час, як показує наше дослідження, з 15% вивчених справ, де необхідно було застосовувати додаткові міри покарання, суд їх не застосовував. Це свідчить про те, що саме ці питання залишаються поза увагою більшості судів. Проведене інтерв'ювання групи суддів (100 осіб) з різних областей України щодо ефективності застосування додаткових мір покарання за вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження показали, що застосування додаткової міри покарання в указаних злочинах дає суттєві результати (90% опитаних). Такий підхід не має істотних результатів — 10% опитаних. З одного боку, це свідчить про те, що даний захід ще недостатньо вивчений і неналежно використовується на практиці щодо кожного конкретного випадку, а з іншого — про важливість підвищення ефективності його впливу.

Під час вирішення питання про визначення міри покарання при вчиненні злочинів способом особливо жорстокого поводження суди не повинні допускати необґрунтованого застосування пом'якшувальних заходів до осіб, що вчинили вказані злочини. Конкретизація мети і принципів покарання

постає під час визначення винному міри покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження (необхідно проводити такий аналіз, виходячи із санкцій статей кожного складу злочину, вчиненого з особливою жорстокістю).

Вивчення практики застосування судами покарання за стст. 58, 59, 93 п. «е», 101 ч. 2,3, 107 ч. 2, 123 ч. 2, 166 ч. 2, 175 ч. 2, 189-4, 207-1, 259 п. «б», 262 п. «а» Кримінального кодексу України 1960 р. та п.4 ч.2 ст. 115, ч.2 ст. 121, стст. 112, 127, 152, 153, 187, 189, 257, 258, 297, 299, 348, 365, 373, 379, 400, 434 Кримінального кодексу України 2001 р. показало, що реалізація їх санкцій має ряд особливостей. Зупинимося на деяких із них. Із загальної кількості тих, хто притягувався до кримінальної відповідальності, наприклад, за вбивство з особливою жорстокістю в 1999–2003 рр. засуджено 100% осіб, з них найбільше число становили особи, які засуджувалися до цього за тяжкі злочини (55%), а також ті, які раніше засуджувалися за злочини, що не представляють великої суспільної небезпечності (45%), та засуджувалися раніше за менш тяжкі злочини. Призначаючи покарання у вигляді позбавлення волі, суди в переважній більшості вірно застосовували вимоги ст. 65 Кримінального кодексу України, однак є випадки, коли суди не враховували попередню судимість при призначенні покарання. Такі помилки допускаються у 8% вивчених нами кримінальних справ. В той же час буває й так: особа вперше вчинила злочин способом особливо жорстокого поводження, позитивно характеризується, а суд призначає покарання у вигляді позбавлення волі з максимальним строком, не враховуючи всі обставини справи (62% справ). В інших випадках суди вірно використовують положення ст. 65 Кримінального кодексу України (30% справ).

Під час обрання покарання важливо пам'ятати, що в кожному конкретному випадку суд має мотивувати строк основного покарання, а також додаткового. На жаль, така мотивація – явище не постійне. Вона дається по 65% справ. І вірно роблять ті суди, які, застосовуючи як основні, так і додаткові міри покарання, дають вичерпну мотивацію в обвинувальному вирокі суду. На наш погляд, не досить досконалі санкції і в статтях, що передбачають злочини, які вчиняються способом особливо жорстокої поведінки.

Вивчення даних кримінальної статистики в Україні показує, що загальне число засуджених до покарання у вигляді позбавлення волі за умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю протягом 2005–2014 рр., не залишалось стабільним.

Так, у 2005 р. суди застосовували позбавлення волі як міру покарання щодо 85% всіх засуджених, а в 2007 р. їх число збільшилося до 88%, у 2013 р. – до 90%. В середньому в Україні за даний період до позбавлення волі щороку засуджувалося близько 87% осіб, які вчинили вбивство з особливою жорстокістю, до інших застосовувалося довічне позбавлення волі. До речі, станом на 01 лютого 2014 року в Україні 1888 осіб відбувають покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

У зв'язку з цим представляють інтерес дані, що надаються в юридичній літературі про застосування позбавлення волі в Україні в минулі роки за часів дії Кримінального кодексу 1960 року. Так, середня питома вага позбавлення

волі, призначене за вбивство з особливою жорстокістю в 1985–1995 рр., складала 87% (щодо 17% засуджених суди призначали смертну кару) [1, с. 31–32]. Найбільша питома вага (61%) складала група осіб, засуджених за цей злочин на строк від 10 до 15 років позбавлення волі. Наведені дані знаходять підтвердження і в інших дослідників [2, с.110]. Це показує оптимальність меж санкцій чинної кримінально-правової норми і доцільність її збереження в теперішньому вигляді.

З матеріалів кримінальної статистики видно, що число засуджених до вищезазначених видів кримінальних покарань за даний злочин в Україні – 100%. Проте необхідно відмітити, що в 1999–2000 рр. спостерігалось незначне зменшення об'єму застосування судами покарання у вигляді смертної кари. Так, число засуджених до смертної кари в 2000 р. було зведене нанівець.

За даними інших авторів, ближче до мінімуму кримінально-правової санкції засуджувалося 44%, до середньої межі – 12%, до максимальної межі – 42% всіх засуджених, а санкція покарання нижчі за нижчу межі не призначалася [3, с. 31–32].

Із загального числа засуджених у 1985–1995 рр. до різних строків позбавлення волі (за КК 1960 р.) суди винесли вирок 92%. Зокрема, до позбавлення волі на строк до одного року – 0,6%, від одного до двох років – 6,6%, від двох до трьох років – 19,4%, від трьох до п'яти років – 50%, від п'яти до восьми років – 23%. Нижча межа цієї санкції в 32% рази була менша, ніж максимальна. Середній розмір санкції складав приблизно чотири роки. Суди застосовували позбавлення волі в межах санкції на строк від трьох до п'яти років до 50% всіх засуджених. Разом з тим, 23% засудженим призначалися строки позбавлення волі від п'яти до восьми років, тобто строки перевищують середній розмір покарання. Це потребувало коректування санкцій у бік зниження як верхніх, так і нижніх меж.

Якщо брати до уваги, що середній строк покарання в межах чинної санкції складає 8,5 років, то стає зрозумілим, що судова практика змушена була коректувати строки позбавлення волі стосовно значної кількості засуджених у бік зниження верхньої межі санкцій. Викладене дає підставу зробити висновок про доцільність приведення меж санкцій у відповідність до законодавчого досвіду інших країн (наприклад, Польщі, Болгарії, Швеції та ін.) з урахуванням тенденцій судової практики і кримінальної статистики [4, с. 49–64].

Санкції по справам досліджуваної категорії в чинному Кримінальному кодексу України (2001 р.) були переглянуті в бік їх оптимального розміру. Доцільність змін кримінально-правових санкцій, що передбачають покарання за вчинення злочинів способом особливо жорстокого поведіння, підтверджувалась і підтримується зараз не лише аналізом даних кримінальної статистики, але й думкою кваліфікованих експертів. Так, на питання про те, чи узгоджуються між собою і чи є достатньо обґрунтовані санкції за вбивство, вчинене з особливою жорстокістю (п. 4 ч. 2 ст. 115 та ч. 2 ст. 121 Кримінального кодексу України), 70% опитаних відповіли позитивно, 22% вважають, що санкції недостатньо узгоджені й обґрунтовані, а решта (7%) не можуть відповісти на це питання.

Необхідно відмітити, що деякі з цих висновків узгоджуються з точкою зору, викладеній у літературі. Йдеться про те, що максимальна міра покарання за вчинення тяжкого тілесного uszkodження (ч. 2 ст. 121 КК України) повинна бути нижчою за максимальну міру покарання за вбивство без обставин, що обтяжують відповідальність. Так будуть враховані не лише наслідки вчиненого злочину, а й суспільна небезпечність злочинця. Це також підтверджується і позицією деяких авторів стосовно того, що суспільна небезпечність злочинця, який вчинив умисне вбивство з особливою жорстокістю, без сумніву, вища за суспільну небезпечність злочинця, який вчинив за тих же обставин просте умисне вбивство [5, с. 9].

Представляє інтерес зіставлення точок зору професійних груп наукових і практичних співробітників (експертів, суддів і працівників Департаменту виконання покарань) з питань вдосконалення чинних кримінально-правових санкцій щодо злочинних діянь, вчинених за ознакою особливо жорстокої поведінки суб'єктів злочинів. При цьому 90% опитаних суддів вважають доцільним існування в законі санкцій, що передбачають тривалі строки позбавлення волі (вище 8 років), 6% опитаних з цією думкою не згодні. Працівники Департаменту виконання покарань (84%) також вважають доцільним наявність тривалих строків позбавлення волі за ці злочини. Разом з тим, 12% з них з цим не згодні.

Ми схилиємося до точки зору практичних працівників Департаменту виконання покарань, які безпосередньо виконують покарання у вигляді позбавлення волі і більше, ніж інші, можуть оцінити ефективність строків.

Статистика не дає підстав для висновків про істотний вплив застосування покарань у вигляді позбавлення волі на динаміку злочинності, як свідчить наше дослідження. Між практикою застосування позбавлення волі і динамікою злочинності не простежується постійний і чіткий зв'язок. Це також підтверджується аналізом матеріалів досудового слідства, судової практики та кримінальної статистики, що дозволило Г.З. Анашкіну у свій час зробити висновок про те, що зменшення обсягу застосування судами покарання у вигляді позбавлення волі і тривалості строків позбавлення волі, що призначаються, не відбилося на зростанні злочинності і судимості, що продовжували зменшуватися [6, с. 41].

У зв'язку з цим треба послатися на висловлені в літературі рекомендації щодо того, що будь-яке зменшення строків застосування покарання у вигляді позбавлення волі, якщо воно не впливає на стан злочинності, є благом [7, с. 97], але це не може бути сприйнятим для злочинців, що вчиняються шляхом особливо жорстокого поведіння.

Стосовно суспільних інтересів необхідно також підкреслити, що соціальні наслідки покарання важливо мати на увазі не лише і навіть не стільки в індивідуальному плані щодо конкретного правопорушника, скільки для з'ясування ролі покарання в житті суспільства в цілому [7, с. 6]. Ці положення є надзвичайно актуальними.

Для формулювання пропозицій, що направлені на подальше вдосконалення норм кримінального законодавства, представляють інтерес й інші результати проведеного дослідження. Так, кількість засуджених за тяжкі зло-

чини проти особи складає 25%, в тому числі: за умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю — 4%; за умисне тяжке тілесне ушкодження (ч. 3 ст. 101 Кримінального кодексу України 1960 року і ч. 2 ст. 121 Кримінального кодексу України 2001 року) — 9%.

Аналіз особових справ засуджених показав, що з 10 складів злочинів, що вивчалися в ході нашого дослідження, особливо тяжкі злочини проти особи складають більше однієї третини (29%). Це в основному відповідає питомій вазі цієї групи насильницьких злочинів у загальній структурі засуджених до позбавлення волі, які утримуються в місцях позбавлення волі. Наша думка також знайшла підтвердження в окремих дослідженнях, але йдеться про Російську Федерацію [8, с. 6–7].

У ході проведеного нами дослідження вивчалася думка великої групи правослудних громадян (як контрольна група). Із загальної кількості опитаних 93% вважають, що покарання у вигляді позбавлення волі судам слід застосовувати до осіб, які вчинили тяжкі злочини й особливо тяжкі злочини і, зокрема, за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження, 7% з відповіддю не визначилися.

Слід відмітити, що стосовно конкретних складів злочинів, що вчинені з ознаками жорстокого й особливо жорстокого поводження, правослудні громадяни, думки яких були вивчені, висловлювали пропозиції про застосування до винних максимальних строків позбавлення волі.

Представляють інтерес думки самих засуджених, які утримуються в місцях позбавлення волі, стосовно тривалих строків позбавлення волі в цілому, їх загально-попереджувальної дії, ефективності чинних основних засобів виправлення і перевиховання засуджених тощо. Так, на питання про те, чи сприяють тривалі строки (вище 8 років) позбавлення виправленню та перевихованню засуджених, 24% опитаних відповіли негативно, 40% — позитивно і 36% не змогли відповісти на це питання. Аналогічна картина склалася із відповідями засуджених на питання про те, чи мають попереджувальний вплив тривалі строки позбавлення волі на осіб, які схильні до вчинення злочину способом жорстокого або особливо жорстокого поводження.

Про максимальні строки позбавлення волі серед засуджених були такі думки: із загальної кількості опитаних 24% висловилися за п'ять років, 39% — за вісім років, 34% — за 10 років, 1,5% — за 12, 0,9% — за 15 і лише 0,4% — за 20 років позбавлення волі, але жоден з опитуваних не висловився за довічне позбавлення волі.

Подібні думки й оцінки, що отримані від осіб, які засуджені за злочини, вчинені способом жорстокого або особливо жорстокого поводження, які безпосередньо випробували на собі всю тяжкість позбавлення волі як міри кримінального покарання, навряд чи можна переоцінити.

Для оцінки достовірності отриманих відповідей певне значення має соціально-демографічна і правова характеристика осіб, що утримуються в місцях позбавлення волі. Так, треба враховувати, що більше половини з опитаних (52%) визнавали себе винними у вчиненні злочинів, проте вважали, що призначене їм покарання є несправедливим. Крім того, в результаті аналізу осо-

бових справ засуджених до позбавлення волі, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі, вдалося отримати інформацію (кримінально-правового і пенітенціарного характеру), що дозволяє визначити основні шляхи вдосконалення покарання у вигляді позбавлення волі за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження. Так, вибірковий аналіз особових справ засуджених за злочини, вчинені з особливою жорстокістю, показує, що частіше за все суди застосовують п. 10 ч. 1 ст. 67 Кримінального кодексу України до засуджених за згвалтування (63%) (на першому місці), потім до засуджених за умисне тяжке тілесне ушкодження (47%) (на другому місці).

Потребує подальшого вдосконалення термінологія кримінального законодавства. Спеціальна наукова термінологія, на відміну від загальноживаної, повинна бути найбільш диференційованою. Щоб наука могла вирішити проблеми, що ставить практика, вона повинна мати достатній набір точних наукових понять [9, с. 32–38]. У кримінальному законі будь-який термін або поняття мають важливе принципове значення. Нерідко вони складають основу для чинного законодавства і практики його застосування, тому важливо було б у чинному Кримінальному кодексі України мати певний розділ у загальній частині, який би пропонував законодавче пояснення термінів і понять, що використовуються законом. Це викликано тим, що практика застосування кримінального законодавства потребує точного законодавчого визначення тих або інших кримінально-правових понять і термінів, що особливо стосуються злочинів, які вчиняються способом особливо жорстокого або жорстокого поводження, наприклад, мордування, завдання мук, знущання, тортури, катування, садизм, канібалізм тощо. У зв'язку з вищевикладеним пропонується уточнити термінологію КК України: доповнити Загальну частину кримінального законодавства самостійною главою, що передбачатиме тлумачення й роз'яснення найбільш значимих термінів й понять.

Певною мірою зазначені положення знайшли висвітлення в кримінальних кодексах деяких зарубіжних держав [10, с. 1–234; 11, с. 1–298; 12, с. 1–366; 13, с. 1–226; 14, с. 2–366].

Висновки. Враховуючи положення нашого дослідження і те, що в чинному кримінальному законодавстві будь-яка норма направлена на захист особи, її честі, гідності, охоронюваних законом прав і свобод людини [7, с. 2], внесемо також пропозиції щодо вдосконалення санкції деяких статей Особливої частини Кримінального кодексу України згідно з вимогами кримінальної політики в Україні на сучасному етапі розвитку нашої держави:

– санкцію ч. 2 ст. 121 викласти в такій редакції: «карається позбавленням волі від семи до дванадцяти років»;

– санкцію ч. 1 ст. 127 викласти в такому формулюванні: «карається позбавленням волі від п'яти до десяти років», а санкцію ч. 2 цієї ж статті: «карається позбавленням волі від семи до дванадцяти років»;

– санкцію ч. 2 ст. 365 Кримінального кодексу України викласти в такій редакції: «карається позбавленням волі від семи до дванадцяти років з позбавленням права займати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років»;

– санкцію ч. 2 ст. 434 Кримінального кодексу України викласти в такій редакції: «карається позбавленням волі на строк від чотирьох до десяти років»;

Зазначені пропозиції будуть відповідати високому рівню суспільної небезпечності досліджуваних злочинних діянь і особі винного у вчиненні зазначених злочинів, а також слугуватимуть їх запобіганню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хан-Магомедов Д.О. Некоторые обобщенные итоги изучения динамики применения наказания и жестокости судебной репрессии в СССР в 1946–1970 годах / Д.О. Хан-Магомедов. – В кн.: Научная информация по вопросам борьбы с преступностью. – М., 1973. – С. 31–32.

2. Прохоров Л.А. Санкции уголовного закона и практика назначения наказания / Л.А. Прохоров. – Труды ВЮЗИ. – М., 1976. – Т. 42. – 210 с.

3. Преступления, совершаемые с особой жестокостью (научный обзор результатов исследования) / НИИ Киевской высшей школы МВД СССР им. Ф.З. Дзержинского. – К., 1989. – 36 с.

4. Игнатов А.Н., Дьяченко А.П., Пономарев П.Г. Проблемы применения наказания за тяжкие преступления против личности / А.Н. Игнатов, А.П. Дьяченко, П.Г. Пономарев. – М., 1982. – 80 с.

5. Зыков В. Особая жестокость как обстоятельство, квалифицирующее убийство / В. Зыков // Советская юстиция. – 1969. – № 6. – С. 15–17.

6. Анашкин Г.З. Лишение свободы: теоретические и практические вопросы справедливости его назначения / Г.З. Анашкин – В кн.: Актуальные вопросы применения свободы и дополнительных наказаний. – М.: Юрид. лит. 1979. – С. 39.

7. Карпец И.И. Созидательная роль советского закона / И.И. Карпец // Правда. – 18.08.1978. – С. 6–7.

8. Ратинов А.Р., Михайлова О.Ю. Жестокость как правовая и нравственно-психологическая проблема / А.Р. Ратинов, О.Ю. Михайлова // Вопросы борьбы с преступностью. – Вып. 42. – М.: Юрид. лит., 1985. – С. 8–17.

9. Базылев Б.Т. Сущность санкций в советском праве / Б.Т. Базылев // Правоведение. – 1976. – № 5. – С. 2.

10. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and D j, prof N. F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A. I. Lukashov and candidate of law E. A. Sarkisova, translated from Polish by D. A. Barilovitch. – St. Petersburg: “Yuridicheskyy Center Press”, 2001. – 234 p.

11. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. – St. Petersburg: “Yuridicheskyy Center – Press”, 2001. – 298 p.

12. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.M. Serebrennikova. – St. Petersburg: “Yuridicheskyy Center – Press”, 2002. – 366 p.

13. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A. I. Korobeev. – St. Petersburg: «Yuridicheskyy Center – Press», 2002. – 226 p.

14. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn. V. Golik; translated from Norwegian A. V. Zhmenya. – St. Petersburg: «Yuridicheskyy Center – Press», 2002. – 366 p.

REFERENCES

1. *Han-Magomedov D.O.* Nekotorye obobshhennye itogi izuchenija dinamiki primeneniya nakazaniya j zhestokosti sudebnoj repressii v SSSR v 1946-1970 godah / D.O. Han-Magomedov. – V kn.: Nauchnaja informacija po voprosam bor'by s prestupnost'ju. – M., 1973. – S. 31–32.
2. *Prohorov L.A.* Sankcii ugolovnog zakona i praktika naznacheniya nakazaniya / L.A. Prohorov. – Trudy VJuZI. – M., 1976. – T. 42. – 210 s.
3. Prestupleniya, sovershaemye s osoboj zhestokost'ju (nauchnyj obzor rezul'tatov issledovanija) / NII Kievskoj vysshej shkoly MVD SSSR im. F.Z. Dzerzhinskogo. – K., 1989. – 36 s.
4. *Ignatov A.N., D'jachenko A.P., Ponomarev P.G.* Problemy primeneniya nakazaniya za tjazhkie prestupleniya protiv lichnosti / A.N. Ignatov, A.P. D'jachenko, P.G. Ponomarev. – M., 1982. – 80 s.
5. *Zykov V.* Osobaja zhestokost' kak obstojatel'stvo, kvalificirujushhee ubivstvo / V. Zykov // Sovetskaja justiciya. – 1969. – №6. – S. 15–17.
6. *Anashkin G.Z.* Lishenie svobody: teoreticheskie i prakticheskie voprosy spravedlivosti ego naznacheniya / G.Z. Anashkin – V kn.: Aktual'nye voprosy primeneniya svobody i dopolnitel'nyh nakazaniy. – M.: Jurid. lit. 1979. – S. 39.
7. *Karpec I.I.* Sozidatel'naja rol' sovetskogo zakona / I.I. Karpec // Pravda. – 18.08.1978. – S. 6–7.
8. *Ratinov A.R., Mihajlova O.Ju.* Zhestokost' kak pravovaja i npravstvenno-psihologicheskaja problema / A.R. Ratinov, O.Ju. Mihajlova // Voprosy bor'by s prestupnost'ju. – Vyp. 42. – M.: Jurid. lit., 1985. – S. 8–17.
9. *Bazylev B.T.* Sushhnost' sankcij v sovetskom prave / B.T. Bazylev // Pravovedenie. – 1976. – № 5. – S. 2.
10. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and D j, prof N.F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A. I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Polish by D. A. Barilovitch. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center Press», 2001. – 234 p.
11. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y. I. Aidarov. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2001. – 298 p.
12. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.M. Serebrennikova. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2002. – 366 p.
13. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A. I. Korobeev. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2002. – 226 p.
14. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn.V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2002. – 366 p.

Матвійчук В.К. Індивідуалізація відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження: пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення законодавства та практики застосування норм у зазначеному аспекті

У статті розглянуто теоретичні і практичні питання індивідуалізації відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження. Висвітлено результати дослідження судової практики у справах щодо злочинів, вчинених з ознаками особливо жорстокого поводження, зокрема, в аспекті суб'єктного складу злочинів, різновиду і тяжкості застосованих основних і додаткових покарань, вмотивованості обраного покарання, обґрунтованості застосування пом'якшувальних та обтяжуючих обставин. Проаналізовано результати інтерв'ювання групи суддів і працівників Департаменту виконання покарань щодо ефективності застосування основних і додаткових мір покарання за вчинення вказаних злочинів. Сформульовано пропозиції щодо удосконалення санкцій окремих статей Кримінального кодексу України.

Ключові слова: індивідуалізація відповідальності, покарання, злочин, особливо жорстоке поводження.

Матвейчук В.К. Индивидуализация ответственности и наказания за преступления, совершенные способом особенно жестокого обращения: предложения и рекомендации по совершенствованию законодательства и практики применения норм в указанном аспекте

В статье рассматривается вопрос индивидуализации ответственности и наказания за преступления, совершенные способом особенно жестокого обращения. Раскрыты результаты исследования судебной практики по делам о преступлениях, совершенных с признаками особо жестокого обращения, в частности, в аспекте субъектного состава преступлений, разновидности и тяжести примененных основных и дополнительных наказаний, мотивированности выбранного наказания, обоснованности применения смягчающих и отягощающих обстоятельств. Проанализированы результаты интервьюирования группы судей и сотрудников Департамента исполнения наказаний относительно эффективности применения основных и дополнительных наказаний за указанные преступления. Сформулированы предложения о внесении изменений в отдельные статьи Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: индивидуализация ответственности, наказание, преступление, особенно жестокое обращение.

Matviychuk V. The Individualization of Responsibility and Punishment for Crimes, Committed in a Manner of Extremely Brutal Treatment: Suggestions and Recommendations for Improving the Legislation and Practical Application of Provisions in this Aspect

In this article theoretical and applied matters of the individualization of responsibility and punishment for crimes, committed in a manner of extremely brutal treatment, are researched. The results of a study of court practice on crimes, committed in a manner of extremely brutal treatment, inter alia its subject matter, sort and gravity of primary and additional punishments, their proper motivation, reasonableness of application of extenuating and aggravating circumstance etc., are demonstrated. The results of interviewing of a group of judges and employees of the Department of the Execution of Sentences on the matter of effectiveness of primary and additional punishments for the researched crimes are analyzed.

The suggestions for improving penal part of some articles of the Criminal Code of Ukraine are made.

Key words: *Individualization of Responsibility; Punishment; Crime; Extremely Brutal Treatment*

Стаття надійшла до редакції 12.09.2016

INSTRUCTIONS TO AUTHORS OF THE «JURIDICAL SCIENCE» JOURNAL NEW REQUIREMENTS FOR ARTICLES

Articles sent to the Editor of «Juridical science», according to the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine decree №7D05/1 dated January 15, 2003 «On increasing demands for specialized issues listed in HAC of Ukraine» should include the following:

- A scientific article should be relevant, with clearly defined problematic issues, include scientific positions developed by the author, the conclusions of scientific and practical importance of scientific work; including determination of UDC.

- The paper should include the following elements:
 - a problem and its relation to important scientific and practical tasks;
 - analysis of recent researches and publications on the issue to be considered;
 - definition of specific issues that are not solved in the problem for research chosen;
 - formulation of the objectives of the article;
 - summary of the main conclusions of the study;
 - conclusions of this study;
 - in the article should be no less than 15 references;
 - internal structure – sections with names or selected parts.
- Name, surname and title of the article in addition to the Ukrainian language should be also in English.

- References to this or that research should be placed in brackets according to the number of mentioning in the list of references with indication of appropriate page ([3, p. 12]).

A list of sources at the end of the article are compiled in accordance with International Standard of Ukraine DSTU GOST 7.1:2006 «A System of Standards on Information, Librarianship and publishing. A Bibliographic Notation. A Bibliographic Description. General Requirements and Rules of Composition». Also in the source list has to be at least 5 English language references.

- After he references are added abstracts and keywords in three languages (Ukrainian, Russian and English).

- Abstracts should include: an author's name, a title of the article in (Ukrainian, Russian and English) languages. The authors should pay attention that there should be an abstract in English and half a page A-4 (in a separate file).

- The English text should be executed at the professional level of language proficiency. In the case of a text translated, for example, through the Internet Translator (Google, etc.), or unprofessional, the article will not be accepted for publication.

The article and the abstract should be named:

1. issue number should be placed before the name (11, 4, 7, etc.);
2. dot after the number of issue you should place 2 last figures of the year (14, 15, etc.);
3. underscores (_), then the type of document note – abstract topic – Article;
4. after the title of the articles, underscores (which separate code with the author's name) you should place the author's last name, name in English and initials.

Example: 11.14_note_Olenenko A.doc (where «note» – markS annotations) or 11.14_topic _ Olenenko A.doc. (Where the topic – refer to the article).

- Publication (title, information about author, text, references, abstract, and keywords) should not exceed 20-30 000 signs.

Additions to the scientific article:

- An electronic version of the article in a format MS Word (docx or doc);
- Information about the author in Ukrainian and English (surname, first name, middle name (in full), academic degree, academic status, place of work and position, mailing address, telephone number);

- A statement signed by the author (s) that sent the article is had been not printed and have not given to any other editions;

- a photo of the author (s) in the format jpg, tif;

- Qualitative illustrative materials supplied by a name and number suitable for scanning;

- Extract from the minutes of the Department with recommendation of the article for publication, duly certified (for the Articles of Ph.D., graduate students and adjunct academic degree).

- An article submitted to the editor without complying with these requirements shall not be published.

- All the authors to note: when supplying article necessarily indicate a brief information about the author, telephone and your own e-mail to ease communication with authors.

Editors reserve the right to review, edit, and reduce decline articles.

For authenticity of the article the author is responsible for.

The royalties are not paid for the publication.

Reprints of published materials in the journal are made only with the permission of the author and the publisher.

Available materials are not returned.

Higher education institution «National Academy of Management»

SCIENTIFIC JOURNAL OF LAW

«Juridical science»

03151, Kyiv, Vynnytska street, 10

Тел. (044)246-24-34